

Türk xalqlarının mədəniyyət abidəsi

2000-ci il aprelin 9-da ulu öndər Heydər Əliyev "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanının 1300 illik yubileyi münasibətilə keçirilən tədbirdə çıxış edib

"D

"Azərbaycan xalqının, bütün türk xalqlarının tarixi abidəsi, elm abidəsi, fəlsəfə abidəsi olan "Kitabi-Dədə Qorqud"un 1300 illik yubileyini qeyd etmək, deyə bilərəm ki, Azərbaycanın çoxəsrlik tarixində indiyə qədər bizim qeyd etdiyimiz bayramların, yubileylərin hamısından üstündür. Biz bundan nəyə nail olduq? Son üç il müddətində Azərbaycanda indiyə qədər heç vaxt olmadığı kimi, "Kitabi-Dədə Qorqud"un tədqiqinə, təhlilinə, onun mənasının və məzmununun dərinəndən öyrənilməsinə, böyük əsərlərin yaranmasına və ən əsası isə "Kitabi-Dədə Qorqud"un bizim xalqımıza - Azərbaycan xalqına yenidən qayıtmasına nail olduq..."

güzgüsü", "nitqimizin, dilimizin, mədəniyyətimizin, ruhumuzun nəğməsi" adlandırdığı bu dastanın açılmayan səhifələrinin, öyrənilməyən məsələlərin olduğuna diqqəti yönəlmiş, bu dastanla bağlı gələcək araşdırmalara yol açmışdır.

Heydər Əliyevin "ana kitabımız" adlandırdığı "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunun 1300 illik yubileyinin UNESCO səviyyəsində keçirilməsi müstəqil Azərbaycanın ilk nəhəng elmi-mədəni tədbirlərindən biri kimi folklorşünaslığımızın inkişafında mühüm əhəmiyyət daşımışdır. Belə ki, 1999-2000-ci illərdə qorqudşünaslıq sahəsində yeni-yeni tədqiqatlar aparılmış, AMEA "Folklor sarayı" Elmi-Mədəni Mərkəzində (indiki Folklor İnstitutunda), Bakı Dövlət Universitetində, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində görkəmli alimlərin rəhbərlik etdiyi "Qorqudşünaslıq" şöbələri və ya elmi-tədqiqat laboratoriyaları fəaliyyətə başlamış, yubiley tədbirləri çərçivəsində "bütün türk xalqlarının tarixi və mədəniyyəti üçün mötəbər bir qaynaq rolunu oynayacaq ikicildlik möhtəşəm "Kitabi-Dədə Qorqud" ensiklopediyası çap olunmuş, eposla bağlı neçə-neçə monoqrafıya işıq üzü görmüşdür.

"Kitabi-Dədə Qorqud"da dövlətçilik düşüncəsinin qabarıq əks olunmasına əsaslanan Heydər Əliyev Azərbaycanın siyasi müstəqilliyinin qorunub saxlanması və daha da möhkəmləndirilməsi işində bu eposun mühüm əhəmiyyət daşımasını xüsusi vurğulayırdı: "Müstəqilliyə nail olmaq və həyatın bir çox sahələrində köklü dəyişikliklər etmək çox çətin və məsul bir prosesdir. Müstəqilliyi elan etmək, onun möhkəmləndirilməsi istiqamətində dövlət tədbirləri həyata keçirmək nə qədər vacibdirsə, əsl müstəqilliyi qazanmaq üçün bu, hələ azdır. Gərək hər bir insan və xüsusən gənc nəsil müstəqilliyin nə qədər müqəddəs olduğunu bütün varlığı ilə dərk etsin. Bunun üçün isə o, azərbaycançılığın, mənsub olduğu xalqın mədəniyyətinin, ədəbiyyatının, incəsənətinin, elminin nə olduğunu dərinəndən bilməlidir. Bu, çox mühüm məsələdir. Məhz bu baxımdan, "Kitabi-Dədə Qorqud" ensiklopediyası, ilk növbədə gənc nəsle ünvanlanan bir kitabdır".

Bəlkə də elə bu məziyyətlərinə görə, Sovet dövründə "Kitabi-Dədə Qorqud"

siyasi rejim tərəfindən yasaq edilmişdi. Türk xalqlarının özünüdərk prosesinə mane olmaq xətti tutan sovet siyasi rejimi bu xalqların mədəni birliyinə mühüm zəmin ola biləcək "Kitabi-Dədə Qorqud" kimi ədəbi abidələrə "mürtəce əsər" damğası vurur, "pantürkizm" adı altında həmin abidələrin tədqiq və təbliğinə qadağa qoyulurdu. O dövrdə elə bir iclas, qurultay, konfrans olmurdu ki, orada "Dədə Qorqud" tənqid olunmasın.

Məhz həmin dövrdə ulu öndər Heydər Əliyev "Kitabi-Dədə Qorqud"un tədqiq və təbliğinə bəzən açıq, bəzən də gizli şəkildə qayğı göstərirdi, onun hərtərəfli öyrənilməsinə şərait yaradırdı: "Kitabi-Dədə Qorqud"un tədqiqi, təbliği ilə məşğul olmuş... alimlərimizə, yazıçılarımıza, bütün vətəndaşlarımıza təşəkkür edirəm. Əmin olduğumu bildirmək istəyirəm ki, onlar... öz elmi işlərini bundan sonra da davam etdirəcəklər", - deyən ulu öndərin istək və arzularına uyğun olaraq, "Kitabi-Dədə Qorqud"un yeni-yeni sirlərinin açılması istiqamətində araşdırmalar davam etdi, dövlət səviyyəsində atılan addımlar, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2015-ci ildə "Kitabi-Dədə Qorqud"un elm aləminə məlum olmasının, ilk tərcümə və nəşr edilməsinin 200 illiyi ilə bağlı olaraq imzaladığı Sərəncam bu eposa yenidən qayıtmaq və onu dünyaya tanımaqda müstəsna rol oynadı.

Prezident İlham Əliyev demişdir: "Kitabi-Dədə Qorqud" Azərbaycan xalqının tarixi keçmişini əks etdirən möhtəşəm sənət abidəsidir. Əsərdə vətənpərvərlik, qəhrəmanlıq, müdriklik, Azərbaycan xalqının tarixi keçmişini, Oğuz türklərinin dünyagörüşü, mənəvi dəyərləri, adət-ənənələri, Azərbaycan toponimləri əks olunmuşdur. Dastan dilimizin qədim incəliklərini, tarixi hadisələri və şəxsiyyətləri, xalqımızın mədəniyyətini öyrənməkdə əvəzsiz mənbədir".

Zümrüd QURBANQIZI,
"Respublika".